Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2003–2004

29 200 VI Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2004

Nr. 62 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 oktober 2003

Hierbij ontvangt u mede namens de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie informatie over de aanpak van het kabinet inzake antisemitische incidenten. Dit conform de toezegging die de minister-president tijdens de regeringsverklaring op 12 juni jl. aan u heeft gedaan.

Aanleiding was de motie van het lid Van der Vlies (SGP) over het opstellen van een plan van aanpak voor de bestrijding van antisemitisme[1]. De heer Van der Vlies heeft zijn motie ingediend mede naar aanleiding van berichten van het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI), dat constateert dat er in Nederland een stijgende trend is van antisemitische incidenten[2].
Na de toezegging van de minister-president een brief te zullen zenden over de aanpak van antisemitisme, heeft het lid van der Vlies zijn motie ingetrokken.

Actuele rapport CIDI over antisemitische incidenten in Nederland

Het CIDI brengt sinds 1993 jaarlijks een rapport uit over antisemitische incidenten in Nederland. Het onderhavige rapport heeft betrekking op het jaar 2002 en de periode 1 januari tot 5 mei 2003. In een recent begeleidend schrijven geeft het CIDI aan zich zorgen te maken over het feit dat het aantal geregistreerde antisemitische incidenten in 2002 met 140% is gestegen[3]. Er zou sinds 1999 een groei zijn in het aantal meldingen van incidenten. Naar aanleiding van het rapport meldt het CIDI dat de sterke groei in de maanden april en mei van het jaar 2002 vooral te maken hebben met de acties van het Israëlische leger tijdens de «operation defensive shield». Begin 2003 lag het aantal meldingen beduidend lager. Het CIDI constateert daarbij dat een belangrijke deel van de incidenten wordt veroorzaakt door jongeren van Noord-Afrikaanse afkomst.

De ontwikkelingen die het CIDI – kort samengevat – noemt, zijn:
– Onder de jongeren van de tweede en derde generatie Arabische immi-

[1] Kamerstukken II 2002/03, 28 963, nr. 12, oorspronkelijk rondgedeeld onder 28 637, nr. 45. Zie voorts Kamerstukken II 77, 77-4386/87 en Kamerstukken II 76 4322; Debat over de regeringsverklaring.
[2] Antisemitische incidenten in Nederland, overzicht over het jaar 2002 en de periode 1 januari–5 mei 2003, Drs. Hadassa Hirschfeld. Website: www.CIDI.nl.
[3] Brief van CIDI d.d. 13 juni 2003 aan de minister van Justitie en andere ministers, ter kennisneming door CIDI aan de Tweede Kamer gezonden.

KST71303
0304tkkst29200VI-62
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2003

granten ontstaat een neiging om geen onderscheid te maken tussen Israëli's en Nederlandse joden en zij zien deze laatste groep als hun vijand.
– Het begint modieus te worden joden een negatieve rol in de politiek of economie toe te bedelen.
– Er is een toename van antisemitische uitingen op het internet. Landen als de Verenigde Staten zijn niet bereid om in te grijpen op grond van de «freedom of speech». Daarnaast kan deze toename een gevolg zijn van het feit dat justitie strafklachten tegen Nederlandse betrokkenen niet oppakt. Hierdoor weten racistische antisemitische internetsites tot dusverre aan vervolging te ontkomen.

De aanbevelingen die door het CIDI worden gedaan liggen op het terrein van betere implementatie van de antiracisme wetgeving door politie en justitie, uitbreiden van de dialoog tussen Arabische en joodse Nederlanders, aandacht in het onderwijs voor het verschijnsel antisemitisme, een internationale aanpak van grensoverschrijdende antisemitische uitingen die via het internet of satelietuitzendingen Nederland binnenkomen en een actievere opstelling van politici tegen antisemitisme.

Aanpak van het kabinet inzake antisemitische incidenten

Het kabinet is verontrust over de door het CIDI geconstateerde stijging in het aantal meldingen van antisemitische incidenten. Ook het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) meldt een stijging. De jaarverslagen 2002 en 2001 geven enige indicatie: 584 antisemitische uitingen (waarvan 51 holocaust ontkenning) in 2002 tegen 197 uitingen in 2001. Het kabinet is eveneens bezorgd over de bevindingen van het CIDI dat een belangrijke deel van de antisemitische incidenten wordt veroorzaakt door jongeren van Noord-Afrikaanse afkomst. Ouders hebben bij het tegengaan van antisemitische incidenten de eerste verantwoordelijkheid via de ouderlijke opvoeding. Ook door scholen wordt bijgedragen aan het bestrijden van discriminatie en het bevorderen van respect en tolerantie (zie onder «Aanpak Onderwijs»). Voorts kan middels het maatschappelijk debat en dialoog dit probleem nader aan de orde gesteld worden. Hiervoor worden door diverse particuliere organisaties reeds diverse initiatieven ontplooid, welke navolging dienen te krijgen (zie onder «Aanpak door dialoog»).

Het kabinet is van mening dat discriminatie, racisme en antisemitisme immoreel is en in strijd met de Grondwet en mensenrechtenverdragen. Het zijn ongewenste maatschappelijke verschijnselen die bovendien een negatieve invloed hebben op integratie. Daar dient hard en effectief tegen te worden opgetreden.
Het voorgaande kabinet heeft vorig jaar al melding gemaakt van de verschillende maatregelen die zijn genomen en die er mede toe strekken antisemitische uitingen en incidenten te voorkomen en te bestrijden[1]. Deze maatregelen blijven voor dit kabinet overeind staan en dienen de gelegenheid te krijgen hun werking te bewijzen.[2]

Er zijn daarnaast een aantal aanvullende maatregelen genomen. Deze aanvullende maatregelen komen in deze brief onder de volgende thema's achtereenvolgens aan de orde: Aanpak Openbaar Ministerie, Aanpak Politie, Aanpak Onderwijs, Aanpak in internationale context, Aanpak voor dialoog.

Aanpak Openbaar Ministerie

Op 1 april 2003 is de nieuwe Aanwijzing Discriminatie van het College van procureurs-generaal in werking getreden.[3] In de Aanwijzing worden regels gegeven over de opsporing en vervolging van discriminatie

[1] beantwoording van de kamervragen van het lid Dittrich over dit onderwerp (TK 1433, vergaderjaar 2001–2002).
[2] voor de stand van zaken van diverse maatregelen wordt u gewezen op de Rapportage Integratiebeleid Etnische Minderheden 2003 (RIEM 2003), hoofdstuk 5, dat bij Prinsjesdag aan de Kamer is toegezonden.
[3] Reg. Nr. 2003A005.

alsmede procedurevoorschriften voor het OM en de politie, daar waar het gaat om aangiften en klachten betreffende discriminatie. Aanbevelingen van de Landelijke Vereniging van Anti Discriminatie Bureaus (LVADB) en het Landelijk Bureau ter Bestrijding van Rassendiscriminatie zijn in de nieuwe Aanwijzing Discriminatie meegenomen.

Overeenkomstig de Aanwijzing Discriminatie dient van alle aangiften en klachten betreffende discriminatie een proces-verbaal te worden opgemaakt. Bij overtreding van discriminatiebepalingen in het Wetboek van Strafrecht volgt altijd een strafrechtelijke reactie, indien de zaak bewijsbaar is. Bij de overtreding van andere commune strafbare feiten met een discriminatoire achtergrond dient deze discriminatoire achtergrond te worden benadrukt in het requisitoir en als strafverzwarende omstandigheid in de eis te worden betrokken. De eis dient met 25% te worden verhoogd.
Activiteiten van neofascisten worden nauwgezet gevolgd en waar nodig wordt tegen discriminatoire activiteiten opgetreden. Conform de Aanwijzing Discriminatie heeft het Openbaar Ministerie een actief vervolgingsbeleid ten aanzien van verschillende verschijningsvormen van discriminatie.

Aangiftes van antisemitisme worden serieus genomen. Met betrekking tot de behandeling van zaken met antisemitische achtergrond wijs ik, ter illustratie, naar de volgende cijfers. In 2001 en 2002 werden volgens cijfers van het Landelijke Expertisecentrum Discriminatie (LECD) in totaal bij de arrondissementsparketten 198 resp. 242 discriminatiezaken ingeschreven. Daarbij ging het in 41 gevallen om antisemitisme. In 2002 volgde van de in totaal 281 afgedane discriminatiezaken in 147 zaken (55%) een dagvaarding, in 47 zaken (17%) een transactie en in 5 zaken (2%) een voorwaardelijke sepot. Specifieke cijfers ten aanzien van de afdoening per type discriminatie zijn niet voorhanden.

Het CIDI heeft voorts aangegeven dat het van mening is dat het OM tekortschiet in de aanpak van antisemitisme op internet.
Het kabinet onderschrijft dit standpunt niet.

Blijkens het rapport Cijfers in Beeld 1998–2002 van het LECD is de aanpak van discriminatie op internet moeilijk en als zodanig voor verbetering vatbaar. Het LECD heeft daarom in samenspraak met het Parket Amsterdam, het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) en de politie Amsterdam-Amstelland een overlegstructuur in het leven geroepen waarin gestreefd wordt om vanuit de verschillende disciplines discriminatie op het internet tegen te gaan en strafbare uit(lat)ingen strafrechtelijk te vervolgen.

Het ministerie van Justitie subsidieert het MDI. Het doel van het MDI is, op basis van ontvangen meldingen van discriminatoire uitingen, deze uitingen op internet te doen verwijderen. Bij weigering benadert het MDI de betrokken internet service provider; zo nodig wordt aangifte gedaan. Het MDI vervult hiermee een belangrijke rol bij de bestrijding van deze verschijningsvorm van racisme.

In dit verband kan verder worden verwezen naar de beantwoording op 9 december 2002 van de kamervragen d.d. 18 oktober 2002 van het lid Rehwinkel (PvdA) aan de ministers van BZK en Justitie over het toenemende aantal geweld- en doodsbedreigingen via internet en de maatregelen die het kabinet neemt om deze bedreigingen tegen te gaan.

Aanpak Politie

Per 1 september 2002 is het project Landelijk Bureau Discriminatiezaken politie (LBD), een initiatief van de Raad van Hoofdcommissarissen, operationeel geworden. Medewerkers van het project LBD hebben recent een «Quickscan discriminatiebestrijding politie» in alle politieregio's uitgevoerd en afgerond.
De Raad van Hoofdcommissarissen zal op grond van aanbevelingen naar aanleiding van in de quickscan geconstateerde knelpunten op terreinen zoals technische mogelijkheden van de bedrijfsprocessystemen, deskundigheid, samenwerking met regionale en landelijke (keten-)partners, beschikbaarheid expertise voor de regiokorpsen, internetdiscriminatie, omgang met klagers/slachtoffers, etc., tot standpunten komen.

Aanpak Onderwijs

In de Wet op het Primair Onderwijs (art. 8, derde lid), de Wet op het Voortgezet Onderwijs (art. 17) en de Wet op de Expertise Centra (art.11, derde lid) is vastgelegd dat het onderwijs ervan uitgaat dat leerlingen opgroeien in een multiculturele samenleving. Dit is verder uitgewerkt in kerndoelen. Het ministerie van OC&W heeft in die kerndoelen aangegeven dat leerlingen moeten leren over bijvoorbeeld de eigen cultuur en andere culturen, overeenkomsten tussen geestelijke stromingen in Nederland, verschijnselen als discriminatie en intolerantie en het bevorderen van respectvol gedrag jegens groepen en individuen in de samenleving. De Inspectie van het Onderwijs ziet erop toe dat scholen de kerndoelen aanbieden.
Zo is er expliciet aandacht voor de jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog.
Voor de invulling van genoemde kerndoelen kunnen scholen lesmateriaal verzamelen bij verschillende organisaties. Een aantal van die organisaties heeft voor het ontwikkelen van lesmateriaal subsidie gekregen van het ministerie van VWS.
In het onlangs gepubliceerde onderzoek van de Citogroep «Balans van het geschiedenisonderwijs aan het einde van de basisschool» is bekeken in welke mate leraren aandacht besteden aan de kerndoelen voor geschiedenis en samenleving. Daaruit blijkt dat leraren relatief veel aandacht besteden aan de onderwerpen «discriminatie en tolerantie», «geestelijke en godsdienstige stromingen: overeenkomsten en verschillen» en «crisisjaren en Tweede Wereldoorlog».

Het kabinet kent hoge prioriteit toe aan veiligheid op scholen. Uitgangspunt is te komen tot een structurele verankering van het veiligheidsbeleid in de scholen en onderwijsinstellingen. De komende jaren blijft de rijksoverheid dan ook investeren in een goede ondersteuning van scholen bij hun veiligheidsbeleid. Zo blijft het «Platform Veiligheid en geweld» voortbestaan als netwerk voor bve-instellingen op het gebied van integraal veiligheidsbeleid. Scholen voor primair en voortgezet onderwijs kunnen voor ondersteuning een beroep doen op het Transferpunt Jongeren, School en Veiligheid, waar ook de Onderwijstelefoon is ondergebracht. Deze laatste is bedoeld als hulplijn voor leerlingen, ouders en onderwijspersoneel bij onveiligheid op school. Een voorbeeld waarin preventief concrete acties zijn ondernomen, is in het begin van de oorlog in Irak. Om scholen voor te bereiden op mogelijke reacties binnen de school konden zij bij het begin van deze oorlog beschikken over een flink aantal hulpmiddelen, zoals een praktische hulpwijzer, een themabrief en een lesbrief met handleiding voor klasgebruik.

Het door scholen gevoerde veiligheidsbeleid, moet samen met een effectieve samenwerking met andere instanties zoals politie, justitie en jeugd-

zorg, een klimaat scheppen waarin antisemitisme niet voorkomt. Waar nodig moet het antwoord kunnen bieden op antisemitische incidenten in de school.
Scholen moeten zich tegenover de Inspectie verantwoorden over hun veiligheidsbeleid. In de Wet op het Onderwijstoezicht is bovendien opgenomen dat ernstige vormen van fysiek en psychisch geweld kunnen worden gemeld bij vertrouwensinspecteurs.

Het ministerie van VWS kent een projectenbeleid jeugdvoorlichting WO II-heden. Voor dit projectenbeleid is momenteel 1,2 miljoen op jaarbasis beschikbaar. De jeugdvoorlichting heeft als doel informatie te geven over het verlies van vrijheid en andere grondrechten tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dit resulteerde in vervolging en onderdrukking, met name van joden en zigeuners. Racisme, discriminatie en vooroordelen speelden daarbij een belangrijke rol. Door jongeren hierover voor te lichten, kunnen zij zich beter bewust worden van de gevaren van vooroordelen. Een ander doel van de jeugdvoorlichting is het kweken van respect voor oorlogsgetroffenen en het kenbaar maken van de motieven voor het herdenken van de doden en het vieren van de bevrijding. Actieve voorlichting is nodig zodat de jeugd herdenken en vieren blijft begrijpen, waarbij er speciaal aandacht moet zijn voor jongeren met een andere culturele achtergrond.

Aanpak in internationale context

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), waarvan Nederland in 2003 het voorzitterschap bekleedt, besteedt ruime aandacht aan het onderwerp tolerantie en non-discriminatie, waaronder de bestrijding van antisemitisme, racisme, xenofobie en discriminatie. Zo vond op 19 en 20 juli jl. in Wenen de OVSE «Conference on Anti-Semitism» plaats, en werd op 3 en 4 september de OVSE «Conference on Racism, Xenophobia and Discrimination» gehouden. De resultaten van beide bijeenkomsten zullen op 14 oktober a.s. aan de orde komen op de OVSE Implementatiebijeenkomst inzake de Menselijke Dimensie, waarbij ook zal worden bezien op welke wijze hieraan verder vervolg zou worden gegeven.

In de Taskforce for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF), waarin de ministeries van VWS en Buitenlandse Zaken namens Nederland zitting hebben, is antisemitisme een belangrijk aandachtspunt. De ITF is een informele organisatie waaraan 15 landen deelnemen, zowel op regeringsniveau als op NGO niveau. De ITF houdt zich voornamelijk bezig met kennis- en informatie uitwisseling op het gebied van Holocaust educatie, onderzoek en herdenking.

Aanpak door dialoog

In 2002 is het Nationaal Platform voor overleg en samenwerking tegen Racisme en Discriminatie (NPRD) ingesteld. Het NPRD is een periodiek ontmoetingspunt voor uitwisseling van gedachten en afstemming van initiatieven op het terrein van discriminatiebestrijding. Het NPRD draagt zo bij aan de bevordering van het maatschappelijk debat en dialoog. Voorts heeft het NPRD tot taak een advies uit te brengen aan de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie over het hieronder genoemde NAP NL/antiracisme.
In het NPRD hebben onafhankelijke experts zitting die door landelijke vertegenwoordigingen van overheden en maatschappelijke organisaties zijn voorgedragen ten behoeve van een gezamenlijke agendastelling. De

experts in het NPRD nemen daarin deel zonder last of ruggespraak. Ook het CIDI heeft een lid voorgedragen voor zitting in het NPRD.
Voorts zijn er particuliere initiatieven, die bijdragen aan het bevorderen van dialoog. «Een Ander Joods Geluid», zwengelt het debat aan en steunt vredesinitiatieven met als uitgangspunt de algemeen aanvaarde beginselen van gelijkheid, verdraagzaamheid en menselijkheid, zoals vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
In de Nederlandse Coalitie voor Vrede roepen Joden, Palestijnen en Islamieten in Nederland op tot het gezamenlijk inzetten voor vrede in het Midden-Oosten.

Slot

Antisemitisme onderdeel van brede aanpak discriminatie

De inspanningen van dit kabinet voor het bestrijden van antisemitisme gaan onverminderd voort. Het kabinet zal voor het bestrijden van antisemitisme geen nieuw aanvullend beleid ontwikkelen maar brengt het onder in een gedegen en breed gedragen aanpak van het bestrijden van discriminatie in zijn geheel.
Om dit te bewerkstelligen heeft het kabinet een aantal verbetertrajecten op stapel staan.
Het kabinet is van mening dat de diverse antidiscriminatie organisaties structureel moeten samenwerken dan wel fuseren. Zij zal hen daartoe aanzetten. Verder zal het kabinet de maatschappelijke ontwikkelingen op het terrein van racisme en discriminatie door vormen van nauwgezette monitoring consequent in kaart blijven brengen.
Deze aanpak vindt zijn grondslag onder andere in het Nationaal Actieprogramma tegen Racisme en Discriminatie (NAP NL/antiracisme). Dit programma vloeit voort uit de internationale afspraken zoals in september 2001 gemaakt zijn tijdens de VN-Wereld Conferentie tegen Racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid te Durban.
Aan het Actieprogramma wordt de laatste hand gelegd en deze zal dit jaar nog aan de Kamer worden aangeboden.

De Minister van Justitie,
J. P. H. Donner